

Kuntatalous ja uusi hallitusohjelma

Riskienhallintapäivä 5.6.2019

Varatoimitusjohtaja Timo Reina

Timo Reina
[@tittertili](#)

Yleisiä huomioita

- Strategisesta ohjelmasta palattu ilmiöpohjaisuuden kautta varsin runsassanaiseen hallitusohjelmaan, jossa paljon hyviä tavoitteita
- Kirjaukset ja eurot eivät kulje käsi kädessä – esim. kuntatalouden osalta tekstit lupaavia, mutta kustannusvaikutukset kysymysmerkkejä
- Selvitettäviä asioita on runsaasti, komiteatyöskentely tekee paluun
- Talous- ja työllisyyslinjausten uskottavuus ratkaisevaa
- Ohjelman toimeenpano ratkaisee paljon:
 - JTS- ja budjettiprosessit, 2020 budjettiriihi / työllisyystavoitteen toteuma
 - Puolivälitarkastelu
 - Ministerit ja strategiset ministeriryhmät
- Kolmikantaisen valmistelun rooli on suuri etenkin työllisyysasioissa – hallituksella ei näyttäisi olevan veto-oikeutta

Hallitusohjelman nimi on: Osallistava ja osaava Suomi

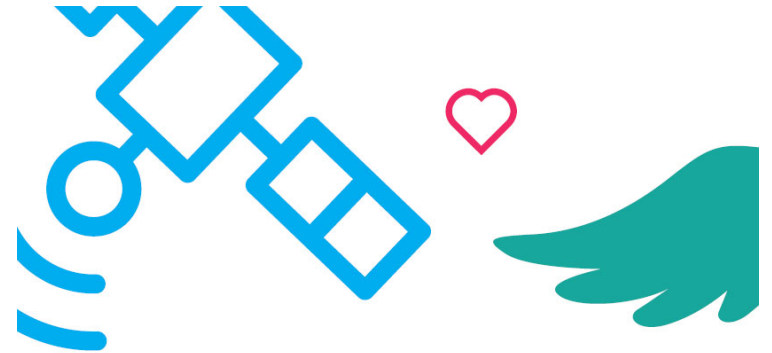
- Tavoitteena sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä Suomi
- Kestävä talouskasvu rakentuu työllisyysasteen nousulle, työn tuottavuuden vahvistumiselle ja vahvalle julkiselle taloudelle.
- Antti Rinteen hallitus tavoittelee 60 000 uutta työllistä työn tarjontaa ja kysyntää tukevilla toimilla.

"Tämä on liian hyvää ollakseen totta, mitä sieltä hallitusohjelmasta on peitetty?" HS kysyi Oodiin tulleilta kansalaisilta mielteitä hallitusohjelmasta

Hallitusohjelman esittelytilaisuus keskustakirjasto Oodissa oli avoin kansalaisille.

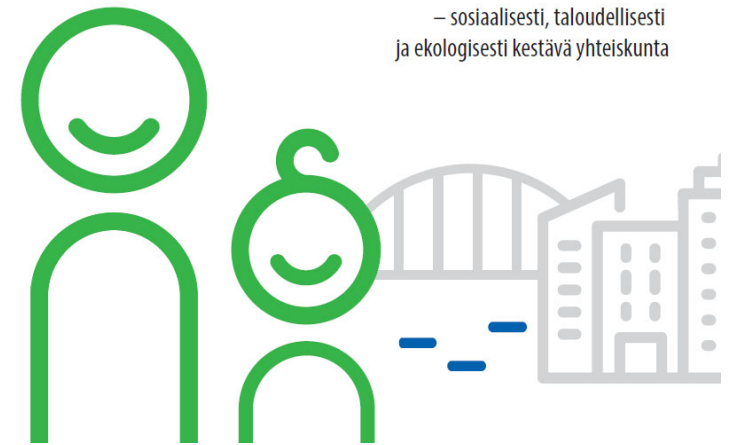
Hallitus 3.6.19:44

Neuvottelutulos hallitusohjelmasta 3.6.2019

OSALLISTAVA JA OSAAVA SUOMI

— sosiaalisesti, taloudellisesti
ja ekologisesti kestävä yhteiskunta

Nostoja finanssipolitiikasta

- Pysyviä menoja lisätään 1,23 mrd. euroa vuoden 2023 tasolla
- Menot rahoitetaan verojenkiristyksillä (730 milj. euroa), budjettitalouden menoja ja tuloja uudelleenkohdentamalla (200 milj. euroa) ja loput työllisyysasteen nousulla. Jos työllisyys ei nouse elokuun 2020 budjettiriiheen mennessä, hallitus ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin.
- Veroja kiristetään 0,7 mrd. eurolla
- Työllisyysaste 75 prosenttia ja työllisten määrä vahvistuu vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä
 - Suurin potentiaali ikääntyneissä, osatyökykyisissä, matalasti koulutetuissa
- Julkisen talouden kestävyyttä vahvistetaan julkisen sektorin tuottavuutta parantamalla
- Normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023 ja julkisen velan BKT-suhde alenee.

Menolisäykset vuoden 2023 tasolla verrattuna kevään 2019 tekniseen JTS:ään

	Miljoonaa euroa
3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	98
3.1.1 Asuntopolitiikka	12
3.2 Suomi kokoaan suurempi maailmalla	100
3.3 Turvallinen oikeusvaltio Suomi	40
3.3.1 Oikeusvaltion kehittäminen	15
3.3.2 Puolustuspolitiikka	10
3.4 Elinvoimainen Suomi	125
3.4.1. Liikenneverkon kehittäminen ja ylläpitäminen	20
3.4.2 Maatalous	35
3.5 Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi	65
3.6 Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi (sis. 3.6.1 sosiaali- ja terveyspalvelut)	270
3.6.2 Sosiaaliturvan uudistaminen	300
3.7 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi	201,5
3.7.1 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoasiat	22,5
Josta jakamattomasta varauksesta	-84
Yhteensä	1 230

Muita linjauksia finanssi- politiikasta

- Maksimissaan 3 mrd. euron tulevaisuusinvestointiohjelma
 - Rahoitetaan omaisuustuloilla, esim. omaisuuden myynnillä
 - Kohdennetaan kertaluonteisiin investointeihin ja kokeiluihin
 - Tarkoituksena välttää menotason pysyvä kasvu
- Kysyntää tuetaan päätösperäisin toimin
 - Valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot
 - Finanssisijoitukset
 - Verotoimet
 - Infrahankkeiden jaksotus
 - Mekanismi poikkeuksellisen vakavan suhdannetaantumun varalle. Koko maksimissaan 1 mrd. euroa
 - Lisämenoja enintään 0,5 mrd. euroa vuodessa
 - Mekanismin käyttö ei ole automaattista

Hallitusohjelman linjauksia kuntien asemasta (1)

- Laaditaan kuntien tilanteesta kokonaisvaltainen tuoreimpiin tietoihin pohjautuva arviointi syksyllä 2019.
- Kuntien tehtävät rahoitetaan kestävästi kuntien omilla verotuloilla sekä oikeudenmukaisella ja riittävällä valtion tuella.
- Väliaikaiset valtionosuusleikkaukset kunnille päättyvät vuonna 2020.
- Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentävät, lisäävät tai laajentavat toimenpiteet sekä kuntatalouteen vaikuttavat veroperustemuutokset kompensoidaan nettomääräisesti muuttamalla valtionosuuksia ja tai vastaavaa kiinteää määrärahaa 100-prosenttisesti taikka poistamalla muita tehtäviä tai velvoitteita.

Hallitusohjelman linjauksia kuntien asemasta (2)

- Valtionosuusjärjestelmää tulee tarvittaessa kehittää niin, että se ottaa huomioon paremmin alueiden tarpeet ja erityispiirteet.
- Tuetaan kuntien yhteistoimintaa elinvoiman turvaamiseksi ja palveluiden järjestämiseksi.
- Kannustetaan kuntarakenteen vapaaehtoiseen tiivistämiseen taloudellisia esteitä poistamalla.
- Kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Työllisyyspalveluiden järjestäminen ja toteuttaminen voidaan sopimuksella antaa yhden tai useamman kunnan tehtäväksi kuntien kanssa tehtyjen sopimusten pohjalta. Toimeenpanon tueksi säädetään tarvittaessa erillislainsäädäntö.

Osa uusista menolisäyksistä kohdistuu kuntiin. Sen lisäksi edessä normaalit kehysvelvoitteet ja ikäsidonnaisista menoista aiheutuva ”tasapainottamismiljardi”

1. Kehyspäättös +989 milj. euroa

+1
mrd. €

Kilpailukyky sopimuksen ja määrä-aikaisten indeksijäädytysten päättyminen vuoteen 2019, valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus ja verotulomenetysten kompensaatiot.

2. Tasapainottamismiljardi

+1
mrd. €

Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta pysyy painelaskelman mukaan 1,2–1,7 mrd. euroa negatiivisena koko kehyskauden 2020–2023.

Tarvitaan tasapainottamistoimia sekä valtiolta että kunnilta, niin menojen hillinnän kuin tulopohjan vahvistamisen osalta.

3. Kuntien tehtäviä ja velvoitteita lisätään ja laajennetaan

+0,7
mrd. €

- Seitsemässä päivässä lääkäriin
- Tuhat uutta lääkäriä
- Vanhusten hoivan hoitajamitoitukseksi 0,7
- Oppivelvollisuuden pidennys 18 ikävuoteen + maksuttomuus
- Lastensuojelun vähimmäishenkilöstömitoitus
- Sitova mitoitus toisen asteen opiskelijahuoltoon
- Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille
- Täysipäiväinen kokoaikainen subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus
- Pienennetään yli 3-vuotiaiden ryhmäkokoja (1/7)

Keskeisiä Antti Rinteen hallitusohjelman kuntapäätöksiä

Toimenpiteen kustannusvaikutukset, milj. euroa	Antti Rinteen hallitusohjelma	Kuntaliitto alustavat arviot	Erotus	Lisähuomioita
Sosiaali- ja terveystalvet, yhteensä 270 milj. euroa				
Sitova hoivamitoitus 0,7:ään ympäri vuorokautisen hoivan yksikössä	70	200	-130	Haarukka 200-250 milj. euroa.
Peruspalveluiden saatavuus (hoitotakuun kiristäminen)	50	100	-50	Henkilöstön saatavuus saattaa aiheuttaa lisäkustannuksia
Kotihoidon ja omaishoidon resurssointi	45			Hallitusohjelmassa ei avata tätä linjausta.
Asiakasmaksulain uudistaminen	45			
Osaaminen ja sivistys, yhteensä 201,5 milj. euroa				
Oppivelvollisuuden pidennys 18-ikävuoteen ja maksuton toinen aste	107	183	-76	Kustannukset riippuvat toteutusmallista
Lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistaminen	18			
Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen, sitova mitoitus toisen asteen opiskelijahuollon palveluihin	29			Kustannukset riippuvat toteutustavasta
Subjektiiivinen varhaiskasvatusoikeus	17	Suuruusluokka oikea		
Ryhmäkokojen pienentäminen varhaiskasvatuksessa	16	Suuruusluokka oikea		
Harrastusmahdollisuus koululaisille	14,5			Tilastoja harrastustoiminnan rahoituksesta ei ole
Vahvistetaan suomi/ruotsi toisena kielenä (S2) -opetusta varhaiskasvatuksessa velvoittavaksi				Lapsimäärä vähäinen
YHTEENSÄ	470		-256	

Hallitusohjelma julkaistiin 3.6.2019

Hallitusohjelman verolinjauksia

Kiinteistöverotus

- Kiinteistöverouudistuksen valmistelu jatkuu
- Alennetaan merituulivoimaloiden kiinteistöverotusta
- Vapautetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut alueet kiinteistöverosta
- Kiinteistöverotusta ei laajenneta maa- ja metsätalousmaahan

Kaivosverotus

- Siirretään kaivokset sähköveroluokkaan I ja poistetaan ne energiaveroleikkurin piiristä
- Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön erillinen kaivosvero

Energiaverotus

- Siirretään sähköveron veroluokkaan II kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavat lämpöpumput ja konesalit (datakeskus)
- Alennetaan verotukea yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa (CHP-laitos)

Veroperustemuutokset

- Kuntatalouteen vaikuttavat veroperustemuutokset kompensoidaan nettomääräisesti

Maakuntaverotus

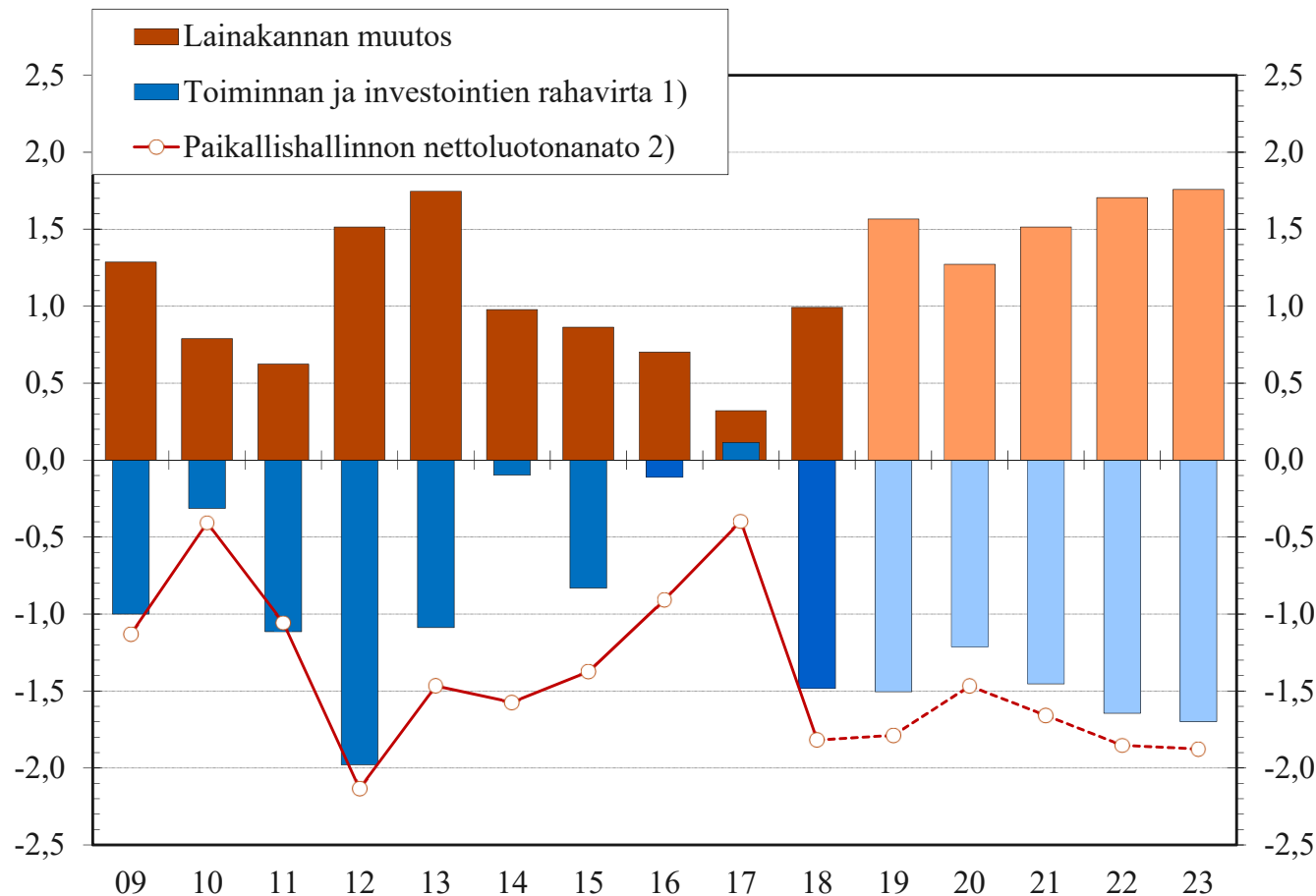
- Mahdollisen maakuntaveron käyttöönotolla ei ole tarkoitus nostaa verotuksen tasoa.

Kuntatalouden tila on heikko, koska kuntasopeutus ei saavuttanut tavoitteitaan 2016-2019. Myös Kiky heikensi kuntataloutta.

Pelkkä tulopohjan normalisoituminen ei kohenna kuntatalouden tilaa tulevaisuudessa.

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta, paikallishallinnon nettoluotonanto sekä lainakannan muutos (painelaskelman mukaan), mrd. €

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus, Vuosien 2019-2023 arviot VM 4.4.2019

1) Alijäämäinen (neg.) rahavirta ilmaisee, että menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai lainalla

2) Nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Kiitos paljon!

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

Onnistuva Suomi tehdään lähellä

kuntaliitto.fi

PL 200, 00101 Helsinki
Kuntatalo, Toinen linja 14
00530 Helsinki

